

Aké je poslanie (pre Terchovú) nového podujatia?

Festival STARÉ NÔTY MLADÝCH STRÚN EURÓPY (SNMS – E) je koncipovaný ako nesúťažné podujatie, určené mladým priaznivcom tradičnej a ľudovej hudby združeným v ľudových hudbách, alebo zoskupeniach, ktoré sú programovo vedené k spoznávaniu, pestovaniu a šíreniu hudobných tradícií Slovenska, a cez ne k vnímaniu osobitosti a špecifik tradičnej a ľudovej hudby iných národov Európy. Festival SNMS – E usiluje o dosiahnutie vyššie uvedených zámerov cez tieto prostriedky a aktivity:

Malí huslisti z Červenika

Na festival SNMS chodia od roku 1997. Celý čas ich vedie Mgr. Katka Hesková - Bieliková, ktorá sa stará o sláčikový dorast v dedinách okolo Hlohovca.

- 1 – Účinkovanie ľudových hudieb zo Slovenska a zahraničia pre žiakov základných a stredných škôl, a sprostredkovať im často aj prvé kontakty so živou interpretáciou hudby a spevu.
- 2 – Umožňovať cez nekonfrontačné prehliadky pripravených hudobných blokov vzájomné spoznávanie rôznych prístupov k preberaniu hudobných nárečí, rôznej dramaturgickej výstavby malých hudobných programov, primerá-

ných hudobným dispozíciám interpretov.

- 3 – Vytvárať príležitosti pre spoločné hranie účastníkov festivalu bez ohľadu na ich technickú a hudobnú vyspelosť a tým ziskávať nadšenie a skúsenosti.
- 4 – Cez komponované programy či recitály umožňovať často aj prvé kontakty s profesionálnymi umelcami, či výnimočnými talentami z radov mladých.
- 5 – Umožňovať spoznávanie aj iných, hudbe blízkych umeleckých žánrov, rôzne druhy tancov, výtvarného aj dramatického umenia.
- 6 – V rozpravách aj diskusiách umožňovať mladým hudobníkom a vedúcim hudieb ziskávať rozhľad v rôznych pedagogických, interpretačných, dramaturgických témach,
- 7 – Cez rozmanité výstavy pomôcť prenikať do histórie hudby, osobných profilov umelcov, podstaty múzejníctva, zberateľstvá, ale aj výroby hudobných nástrojov,
- 8 – Návštevami múzeí, nevšedných zákutí prírody a histórie rozširovať duševný obzor mladých ľudí.
- 9 – Stretnutiami s výnimočnými tvorcami vyššieho umenia a ich tvorbou, názormi, postojmi ziskávať základňu pre rozvíjanie vlastného talentu a duchovného rozhľadu.
- 10 – Prispievať k rozvíjaniu tvorivosti mladých ľudí vštepovaním ideálov a princípov humanizmu, tolerance a pluralizmu.
- 11 – Pestovať v mladých ľuďoch vzťah k živej aj neživej prírode ako základne pre existenciu človeka a kultúr, ktoré vytvoril.

Prečo festival (po prvých 15. ročníkoch v Habovke) pokračuje v Terchovej?

Myšlienkami sústrediť sa na formovanie podujatí venovaných mládeži, a hlavne mimo centier kultúrneho diania, som sa začal zaoberať po polročnom pôsobení vo funkcii predsedu Výboru Matice slovenskej. Spoznal som realitu. To, že cesta k formovaniu podujatí novej generácie cez túto inštitúciu (aj napriek tomu, že sa k jej skutočnému oživeniu hlásilo mnoho významných osobností slovenskej kultúry a vedy, a že mnohé Miestne odbory či Domy MS sú nepretržite aktívne) nevedie. A tak som postupne, buď z vlastnej iniciatívy alebo prizvaný k iniciatíve iných, začal formovať viaceré, od seba úplne odlišné podujatia. Prvým boli Cyriľometodské dni v Terchovej, po nich Staré nôtty mladých strún (od 9. ročníka) Európy v Habovke, Dni kolied kresťanov Slovenska v Chrenovci-Brusne, Ozveny staroslovienčiny pod Kráľovou hoľou v Telgárte, Liptovské dni matky v Liptovských Sliačoch, Letné tvorivé tábory v Malatinej, Letokruhy človeka a krajiny pod Svoradom vo Veľkom Borovom, a bol som tiež prizvaný ku koncipovaniu a štartu medzinárodnej súťaže Čírenie talentov v Dolnom Kubíne, ktorá po 6. ročníku pokračuje pod názvom Talenty pre Európu. Skúsenosti z tvorby pre mnohé festivaly, z tvorby putovných programov, ale aj zo scénografickej praxe som chcel zúročiť. Ponúknuť všade tam, kde sa k tomu nájde úrodná pôda v spoločenskom vedomí.

Takmer všetky spomínané periodické podujatia do-

dnes pokračujú. Niektoré, stojac na vlastných (aj keď nie pevných) nohách, s rôznou mierou nadhľadu na svoje pôvodné, širšie pôsobenie a poslanie. Pre také sa totiž treba dokázať zbaviť úzkeho, lokalpatriotského pohľadu, v ktorom prevažuje názor, že len to, čo prináša priamy úžitok pre obec a okamžite, má zmysel. Na šírku a výšku v konaní, myslení treba dorásť. A to sa nedá za pol generácie. A robiť medzinárodné podujatie so skupinou nadšencov, ktorí kdesi pricestujú na tri dni a suverénne riadia program pre 500 mladých účinkujúcich (pričom domácich v drvivom počte ročníkov vždy vtedy nezmeniteľne zamestnáva sadenie zemiakov), sa dá rok, dva. Ale desať, pätnásť? Taký pohár vždy pretečie.

Staré nôty mladých strán Európy však nezmeniteľne pomohli natoľko rozšíriť záujem o tradičnú a ľudovú hudbu (na 16. ročníkoch sa ich zúčastnilo a formovalo viac ako 110 hudieb), že ich miesto, s celým spektrom náročného programu, sa stalo pre Slovensko nezastupiteľné. Žiadna inštitúcia podujatie tohto druhu neusporiada. Preto som 16. ročník (2006) koncipoval ako Tvorivý tábor, na ktorom sa skupina 45 mladých ľudí zo Slovenska a Českej republiky usilovala nájsť nové, aj dnešné výdobytky techniky využívajúce cesty k šíreniu kultúrneho dedičstva. A pripravoval som pokračovanie v zodpovedajúcich podmienkach.

Štyri desaťročia návštev Terchovej, spolupráca na desiatkach programov s najmladšími aj najstaršími Terchovčanmi pre rôzne festivaly a putovné programy, mi umožnili spoznať mnohých zanietených, obetavých a hlavne schopných organizátorov. Zašiel som za nimi, za vedením obce a pochodil som. Aj keď neistotu z trvalejšieho prísľubu, spôsobenú očakávaním „ako dopadnú voľby“, bolo cítiť... Vedeniu obce však Terchovci dali dôveru, a ono zas môjmu

konceptu Starých nôt mladých strún Európy. Záujem, ktorý prejavili všetky hlavné mienkotvorné osobnosti Terchovej, aj vedúci Odboru kultúry na VUC a riaditeľka

Regionálneho osvetového strediska v Žiline, prekročil všetky moje očakávania. Miera zodpovednosti, nasadenia a očakávania je naplnená. Mnohé, 16. ročníkmi SNMS-E už overené a zabehané, je prehľadné pre tých, ktorí sa na podujatí zúčastňujú už viac ako 10 rokov. Prídu pomôcť odštartovať 17. ročník aj s mnohými novinkami, aby sa ďalších ročníkov v čo pevne verím, suverénne zhostili už domáci Terchovci.

□ □

Kto sú hlavní organizátori III. etapy SNMS – E v Terchovej ?

* OBEC TERCHOVÁ (OcÚ, MKS, R.k. farský úrad, ZŠ)

Garant produkcije a programov III. etapy pre hudby
zo zahraničia a Slovenska

* AIA CENTRUM Viliam J. Gruska BRATISLAVA

Garant dramaturgie, programov, výstav, výtvarných
aktivit a produkčního konceptu

* ŽILINSKÝ SAMOSPRÁVNÝ KRAJ - REGIONÁLNE
OSVETOVÉ STREDISKO v Žiline

Garant časti programov III. etapy mimo Techovej

* MESTSKÉ DIVADLO ŽILINA

Garant produkcie koncertu Ivy Bittovej a programov
II. etapy v Žiline a okolí

* KYSUCKÉ MÚZEUM v Čadci

Garant programov v Múzeu kysuckej dediny vo Vy-
chlovke

* DOM Matice slovenskej v Žiline

Garanti programu Talent je dar

Jožko Lednický, dnes už primáš SEUKU, zažiaril ako spievajúci primáš E.H. Turanček na II. ročníku festivalu. Mal 11 rokov. S obdivom sleduje ho Stanko Cibulka z Kostoleného (1936) široko-d'aleko známym primáš z mvjavských kopanic.

Veľká rada SNMS - E

* Mgr. Monika Barabášová * Oľga Baránková * Mgr. Katarína Bieliková * Roman Berky * Miloš Bobáň * Anton Budinský * Mgr. art. Martin Budinský * Mgr. Jana Bugáňová * Mgr. Ján Boleček * Mgr. Daniel Borcovan * Pplk. Ing. Gabriel Cibira * Beáta Cibiřová * Mgr. Beáta Čecková * Mgr. Andreja Danková * Zuzana Dejčíková * Janka Droppová * Juraj Dubovec * Matej Galgóci * Doc. Ing. Viliam J. Gruska * Mgr. Zuzana Gregorovičová * Veronika Hajasová * Mgr. Ladislav Hanuliak * Ján Hanuliak * Ing. Jozef Hesko * PaedDr. Judita Hencovská * Mgr. Richard Janošťin * Martin Janšto st. * Martin Janšto ml. * Juraj Jakubík * Ing. František Kadaš * Terézia Klempárová * Vincent Krkoška * Mgr. Ľubica Kullová * Mgr. art. Milan Lariš * Lukáš Mackovjak * Tibor Mahut * Michal Maliarik * Vladimír Mihálik * Mgr. Milan Moravčík * Ján Miho * Alojz Mucha * Mgr. Peter Ničík * Eva Obselková * Mgr. Peter Obuch * Mgr. Renáta Opálková * Ondrej Priehoda * PhDr. Soňa Řeháková * Mgr. Mária Straková * Ondrej Štefko * Ing. Emil Trgiňa * Ing. Jozef Trgiňa * Rudolf Patrnčík * Jiří Plocek * Viktor Vallo * Anna Vičárová * Mgr. Michal Veselský * Zbyněk Žůrek, Katarína Halapiová, Helena Laščiaková.

Ktoré hudby prídu zo Slovenska?

BOBOVNÍK (Martin) * CIMBALOVÉ HVIEZDIČKY (Detva) * ČEČINKA (Bratislava) ČUČORIEDKA (Detva) * ČUČORIEDKA Juniori (Detva) * DETVANČEK (Detva) DOMINIKA VÁCLAVA (Detva) * FURMANI (Nitra) * GADER (Martin) * GORALIK I GORALIK II (Kežmarok)

* CHOTÁR (Terchová) * CHOČ - ZUŠ I. Ballu (Dolný Kubín) JAŠTIERKA (Heľpa) * JAŠTIERKA Juniori (Heľpa) * JAVORNÍČEK (Hvozdnica/Štiavnik) KEČKÁRIK (Očová) * KORYTKOVÁ MUZIKA ZUŠ II (Čadca) * KYSUCKÍ HUDCI (Kysucké Nové Mesto) * LYKOVČEK (Revúca) * MALÁ VAJČOVSKÁ MUZIČKA (Horný Vadičov) * MALÍ HUSLISTI Z ČERVENÍKA (Červeník) * MITRA (Lipt. Mikulaš) ŠPJEVANKA (Spišská Nová Ves) * OSTRVKA - ZUŠ Nižná (Nižná n/Oravou) * RADOSTÍ (Detva) * STRAČINOVCÍ (Turček) * STRUNKY (Bratislava) * TERCHOVČEK (Terchová) VÁH (Liptovský Mikuláš) * VAJČOVSKÁ MUZIČKA (Horný Vadičov) * VALAŠTIČKA (Detva)

Ktoré zo zahraničia?

ARIETTA z Rivna (Ukrajina), BALAMUTY z Minska (Ukrajina), OVEČKY z Valašského Meziříčí (Morava), VASILKY z Minska (Bielorusko) MANUGI Bukowiec Gorny (Poľsko), MIGLANCI Bukowiec Gorny (Poľsko).

SÚVISLOSTI kultúry a prírody, alebo O BUDÚCNOSTI

Staré nôty mladých strún Európy sú ojedinelým podujatím v oblasti ľudovej hudby, zameraným, na najmladšiu generáciu nielen v Európe. Tak ich vnímajú mnohí pedagógovia z rôznych krajín, v ktorých sa intenzívne venujú pestovaniu kontinuity v rozvíjaní tradícií, čím chránia svoju regionálnu originalitu. Od prvého ročníka (1991), keď Jozef Vidiečan, osobnosť, ktorá mi bola inšpirujúcim podnetom pre vznik

"Vajčovská muzika" nechýba na žiadnom ročníku Starých nôt. Na tento ročník prídu z Horného Vadičova dve. Bude to jej 5 zoskupenie od roku 1991.

tohto podujatia, sa úzkostlivo strážia a dodržiavajú všetky jeho základné východiská a ciele. Taký bol aj ujo Vidiečan. Nezlomný vo viere, originálny v hudbe, bezodný pamätník a rozprávač, tesársky majster nad majstrov. 25 rokov už nikto jeho hudbu nepotreboval, tak hrával, každú nedeľu po kostole, sám pre seba. Vydržal so svojou muzikou, aby sa nakoniec stal jej vzkriesiteľom, ako i symbolickým podnetom k SNMS-E s takýmito obrysami, ktoré znovu zhrniem:

* Festival je nesúťažnou konfrontáciou ciest a nadšenia pre tradičnú a ľudovú hudbu, bez rozdielu vyspelosti jednotlivých hudieb.

* Mladým nadšencom sa na ňom sprístupňujú rozmanité hudobné aj umelecké žánre, s ktorými sa mnohí stretávajú prvý raz.

* Dramaturgia festivalu vytvára osobitné priestory pre výnimočných interpretov z radov mladých, začínajúcich, ale aj zreých, profesionálnych umelcov. Tí predvádzajú účastníkom vrcholné výkony, ponúkajú svedectvá o možnostiach a hraniciach, za ktorými sa oplatí ísť.

* Výstavami na rôzne témy sa účastníkom rozširujú obzory poznania.

* Výberom sprievodných podujatí v prírode, myšlienok, ktoré rámujú, uvádzajú, dopĺňajú jednotlivé programy, sa vstúpujú do vedomia účastníkov princípy a postoje, ktoré presvedčivo dokumentujú že

„...daň, ktorú platíme za dnešný civilizačný úspech, je vysoká. ...Človek ako jediný živý tvor je schopný intelektuálnej sebareflexie, tvorivosti, obdivu, viery, lásky, pokory a má priamu osobnú účasť na božstve, je však nečakane konfrontovaný s tým, že planétu Zem svojou vlastnou kultúrou nenávratne poškodzuje.... Príčinou tejto deštrukcie je vedomé i spontánne vytváranie umelých kultúrnych štruktúr, ktoré vznikajú nielen v rozpore s prirodzenou pozemskou usporiadanosťou, ale dokonca na jej úkor. ...Ak nechceme vlastnou vinou predčasne vyhynúť, nemáme inú možnosť, než študovať proces spontánneho vytvárania kultúry ľudskou aktivitou, a túto pravdu ako novú negatívnu spätnú väzbu začleňovať aj do systému všeobecného vzdelávania. Spontánne ekonomické regulatívy, trh a princíp zisku, objavené v čase ekologickej bezstarostnosti, túto úlohu

prevziať nemôžu: vedú kultúru k expanzii, a tým ku ekologickej katastrofe.Ale už len rozpoznanie viny človeka na možnom predčasnom zániku kultúry predpokladá inú filozofiu, výchovu, vzdelanie a hodnotovú orientáciu ľudí. Predpokladá predovšetkým úctivý vzťah k prírode....

In: Jozef Šmajs OHROZENÁ KULTÚRA.

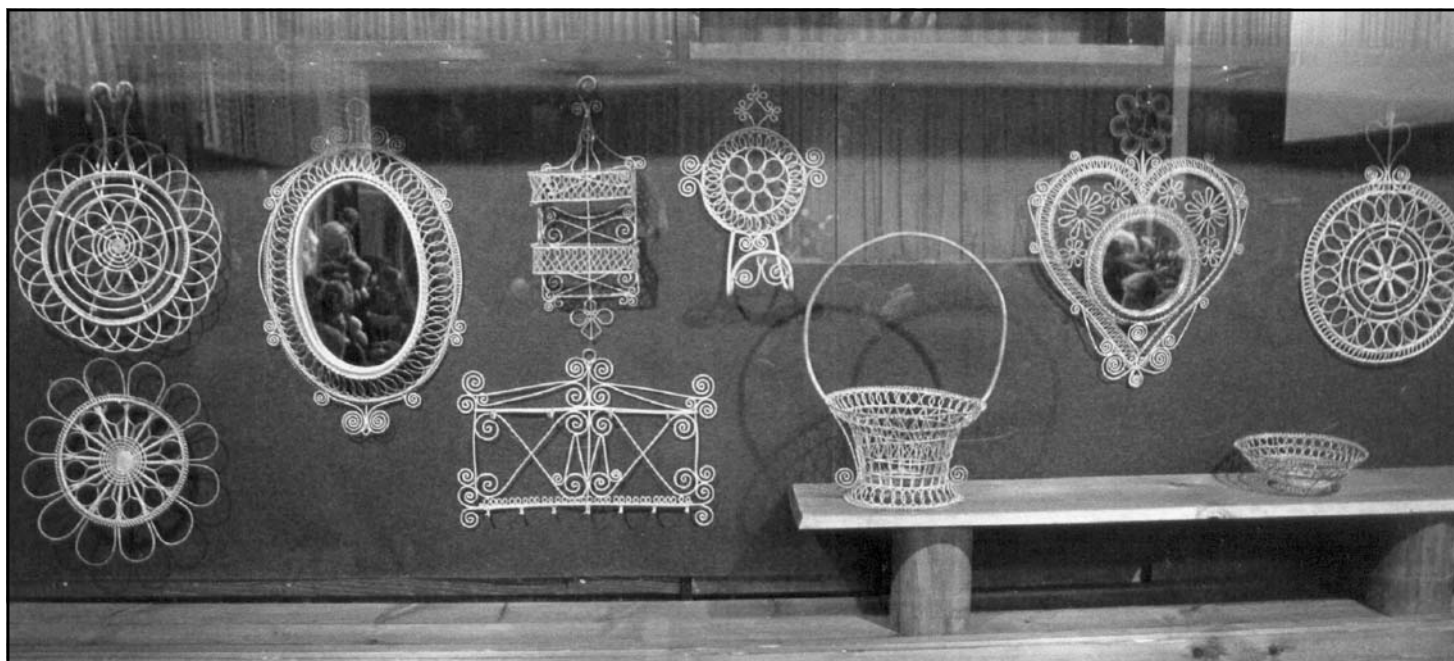
Festival si nekladie za cieľ vstupovať do vedomia najmladšej generácie s takto filozoficky formulovanými stanoviskami vedcov. Poznanie mladých, ich vedomostnú výbavu a prípravu ďaleko prevyšujú. No samotná podstata ich záujmu o umenie, hudbu, tradície, o porozumenie pre iné regionálne kultúrne prejavy, sprostredkované hudbou, patrí k dôležitému článku prípravy pre ich budúce smerovanie, kroky a činy. K nim ich môžu do viesť tí, ktorí ich vedú aj k hudbe. No aj tí hľadajú orientáciu v dnešnej spleti informácií, poloprávdy a lží reklamných sloganov, ktoré veľkými písmenami lákajú bombastickou ponukou a úplne drobnými písmenami dopovedajú obmedzenia, podmienky, aby ich mohli, v prípade potreby, právne obhájiť.

Dôležitosť a dominantnosť **rovnováhy kultúry**, ktorej súčasťou sú aj tradície, a medzi nimi s významným miestom aj hudba **a príroda** (ku ktorej sa v našich prírodných podmienkach radí osobitný kultúrny fenomén – drevo), sa snaží znakom vyjadriť logo Starých nôt mladých strún Európy: polovička huslí a polovička smreka v jednom celku.

Využitím toho najzákladnejšieho, čo robí v našom vedomí ihličnatý strom stromom, **kolieska z kmeňa, šišky a myšlienky**, vznikli aj mnohé ozdoby – doplnky prostredia, v ktorých sa bude tohtoročný 17. Festival tradičnej a ľudovej hudby mladých uskutočňovať.

Celý štáb pripravovateľov, takmer 400 mladých muzikantov a ďalších účinkujúcich sú presvedčení, že v Terchovej, hlavne medzi jej mládežou, nájdú svojich stúpcov, ozajstných kamarátov.

Doc. Ing. Viliam Ján Gruska,
dramaturg, garant programov a výtvarného rámca,

Trvalou súčasťou festivalu sú aj rozmanité výstavy. Tieto drotárske výrobky zhotovil Alexander Hozák (1901 - 1984) z Veľkého Rovného. Naučil sa ich vyrábať už ako 10 ročný u svojho otca, ktorý mal manufaktúru (80 pracovníkov) v Odese.